

MDAG

MULTIDISCIPLINARY
APPROACHES WITH GEOGRAPHY

Başvuru 01.03.2024 Received | Kabul 14.03.2024 Accepted

E-ISSN: 2980-1141 | <https://www.mdag.com.tr>

Cilt 2, Sayı 1 (2024), ss. 45-58

Doi., 10.29329/mdag.2024.649.4

Atıf Bilgisi / Reference Information

Rashitova, J. (2024). Çocuk Eğitiminde Çevre Etkisi: Özbekistan Örneği. *Multidisipliner Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi*, 2(1), 45-58, <https://doi.org/10.29329/mdag.2024.649.4>

Çocuk Eğitiminde Çevre Etkisi: Özbekistan Örneği

Environmental Impact on Child Education: The Uzbekistan Example

Jasmina Rashitova

Araştırmacı, Sebrisabz Devlet Pedagojisi Üniversitesi, rashitovajasmina90@gmail.com

ÖZET

Araştırma, Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimlerini kapsamlı bir şekilde destekleyen çocuk merkezli bir yaklaşım benimsediğini ortaya koymaktadır. Bu model, çocukların öğrenme hızlarına ve ilgi alanlarına uygun bireyselleştirilmiş öğrenme planları sunarken, oyun tabanlı ve proje tabanlı aktivitelerle öğrenme süreçlerini zenginleştiriyor. Çevresel eğitim ve sürdürülebilir yaşam pratiklerinin müfredatta önemli bir yer tutması, çocuklara doğayı koruma ve çevresel sorumluluk almanın önemini vurguluyor. Ayrıca, kültürel çeşitliliğe ve farklı kültürler arası empati kurma becerilerine odaklanan eğitim içerikleri, çocukların küresel bir perspektif geliştirmelerine yardımcı oluyor. Araştırma, öğretmenlerin sürekli profesyonel gelişimine yönelik desteklerin önemini vurgulayarak, eğitimcilerin çocuk merkezli öğretim yaklaşımları ve yenilikçi eğitim metodolojileri konusunda daha donanımlı hale gelmelerinin gerekliliğine dikkat çekiyor.

Araştırmanın önerileri, Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin daha da iyileştirilerek, çocukların gelişimine daha fazla katkıda bulunabileceğini ve onları geleceğin zorluklarına karşı daha iyi hazırlayabileceğini belirtiyor. Bu öneriler, çocukların bireysel yeteneklerinin desteklenmesi, çevresel bilincin artırılması, kültürel çeşitliliğin takdir edilmesi, teknolojinin etkin kullanımı ve eğitim sürecine aile ve toplumun dahil edilmesi gibi çeşitli alanları kapsıyor. Uygulanması durumunda, bu önerilerin, çocukların bütünsel gelişimini destekleyecek ve onları hayata daha iyi hazırlayacak bir eğitim ortamının oluşturulmasına katkıda bulunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitimi, Çevre, Etki, Özbekistan.

ABSTRACT

The research reveals that the pre-school education model in Uzbekistan adopts a child-centered approach that comprehensively supports children's cognitive, social, emotional, and physical development. This model offers individualized learning plans tailored to the learning speeds and interests of children while enriching the learning process with game-based and project-based activities. The significant emphasis on environmental education and sustainable living practices in the curriculum highlights the importance of conserving nature and taking environmental responsibility. Furthermore, the education content focusing on cultural diversity and the ability to empathize with people from different cultural backgrounds helps children develop a global perspective. The research underscores the importance of continuous professional development support for teachers, drawing attention to the necessity for educators to be more equipped with child-centered teaching approaches and innovative education methodologies.

The recommendations from the research suggest that improving the pre-school education model in Uzbekistan could further contribute to children's development and better prepare them for the challenges of the future. These recommendations cover various areas, including supporting children's individual talents, enhancing environmental awareness, appreciating cultural diversity, utilizing technology effectively, and involving families and the community in the education process. If implemented, these recommendations are expected to contribute to creating an educational environment that supports holistic development and better prepares children for life.

Keywords: Pre-School Education, Environment, Impact, Uzbekistan.

GİRİŞ

Çocuk eğitiminde çevre bilincinin geliştirilmesi, yalnızca çevresel sorunlara karşı farkındalık yaratmakla kalmayıp, aynı zamanda çocuklara dünyayı daha sorumlu bir şekilde nasıl yaşayabileceklerini ve koruyabileceklerini öğretmektedir. Bu süreç, çocukların erken yaşlardan itibaren çevreye olan bağlılıklarını artırır ve onları çevresel sorunların çözümüne aktif katılımcılar haline getirmektedir. Eğitimciler ve ebeveynler, çevresel bilinci çocuklara aşılacak için çeşitli yöntemler kullanabilirler (Montessori, 1997). Bunlar arasında doğa yürüyüşleri, çevre temizliği etkinlikleri, geri dönüşüm projeleri ve sürdürülebilir yaşam pratiği yapma gibi etkinlikler yer almaktadır. Çocukların çevreyle olan etkileşimleri, onlara doğanın değerini ve kırılganlığını ilk elden deneyimleme fırsatı sunmaktadır. Doğa yürüyüşleri sırasında, çocuklar bitkiler, hayvanlar ve ekosistemler hakkında bilgi edinirken, aynı zamanda doğanın korunması gerektiğini de öğrenirler. Bu tür etkinlikler, çocuklara doğaya karşı merhametli ve sorumlu bir tutum geliştirmeleri için ilham vermektedir. Çevre temizliği etkinlikleri, çocuklara insan faaliyetlerinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini göstermekte ve onlara çevreyi korumanın önemini anlatmaktadır. Bu tür etkinlikler, çocuklara erken yaşta çevresel sorumluluk alma alışkanlığı kazandırmakta ve topluluklarının daha temiz ve sağlıklı yerler olmasına katkıda bulunmalarını sağlamaktadır. Geri dönüşüm projeleri ve sürdürülebilir yaşam pratiği, çocuklara kaynakların nasıl verimli kullanılacağını ve atıkların azaltılmasının önemini öğretmektedir. Geri dönüşümün temel ilkelerini öğrenmek, çocukların evde ve okulda çevre dostu davranışlar geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Kocakurt ve Güven, 2005). Bu tür projeler, çocuklara atıkları azaltmanın, yeniden kullanmanın ve geri dönüştürmenin çevresel etkileri hakkında bilgi vermekte ve onları daha sürdürülebilir yaşam tarzları benimsemeye teşvik etmektedir. Çevresel eğitim, çocuklara doğa ile uyum içinde yaşamının ve onu korumanın önemini öğretirken, aynı zamanda onlara kritik düşünme becerileri kazandırmaktadır. Çocuklar, çevresel sorunlar karşısında eleştirel düşünmeyi öğrenir ve çevrelerinde gördükleri sorunlara yaratıcı çözümler üretebilir hale gelmektedir. Bu süreç, onları gelecekte karşılaşılabilecekleri çevresel zorluklarla başa çıkmak için donatır ve çevre koruma bilincinin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Çocuk eğitiminde çevre üzerine yoğun bir odaklanma, çocuklara sadece çevreyi koruma bilinci kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda onlara toplumda aktif ve sorumlu bireyler olma yolunda değerli beceriler de kazandırmaktadır. Bu eğitim, çocukların doğayla ve çevreyle sağlıklı bir ilişki geliştirmelerine yardımcı olmakta ve onları sürdürülebilir bir gelecek yaratma konusunda motive etmektedir (Güler, Çobanoğlu ve Baskı, 1994). Çevresel eğitimin çocuklar üzerindeki olumlu etkileri, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de hissedilir. Çocuklar, çevresel bilinci evlerine, okullarına ve topluluklarına taşıyabilirler. Bu, çevre bilincinin sadece bir nesilden diğerine değil, aynı zamanda toplumun geneline yayılmasını sağlamaktadır. Eğitimciler ve ebeveynler, çocuklara çevre koruma konusunda örnek olabilir ve onları çevre dostu uygulamalar konusunda teşvik edebilir. Bu, çevre koruma bilincinin bir kültür haline gelmesine yardımcı olmaktadır (Taşkın ve Şahin, 2008). Ayrıca, çevresel eğitim, çocukların karşılaşılabileceği çevresel zorluklara yönelik bilinçli kararlar almasına olanak tanımaktadır. Örneğin, su ve enerji tasarrufu, sürdürülebilir gıda tüketimi ve çevre dostu ulaşım seçenekleri gibi konularda bilinçli tercihler yapabilirler. Bu tür davranışlar, çocukların çevre üzerindeki ayak izlerini azaltmalarına yardımcı olur ve uzun vadede gezegenimizin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Çevresel eğitim ayrıca, çocukların empati yeteneğini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır. Doğal dünya ve diğer canlılarla olan etkileşimleri, çocuklara diğer yaşam formlarına karşı saygı duymayı ve onların da hakları olduğunu anlamayı öğretmektedir (Beknazarova ve Khurramov, 2023). Bu, çocukların sadece insanlarla değil, tüm canlılarla uyumlu bir şekilde yaşamayı öğrenmelerini sağlamaktadır. Çevresel eğitim, çocuklara problem çözme becerileri kazandırmaktadır. Çevresel sorunların çözümüne yönelik projelerde yer alarak, çocuklar takım çalışması, araştırma yapma ve proje yönetimi gibi önemli beceriler edinirler. Bu tür projeler, çocukların liderlik becerilerini geliştirir ve onları gelecekteki

zorluklara karşı daha dirençli hale getirmektedir.

Çevresel eğitim, çocukların gelecekteki kariyer seçimlerini de etkileyebilmektedir. Çevre bilincine sahip bireyler, çevre mühendisliği, sürdürülebilir tarım, yenilenebilir enerji ve çevre politikası gibi alanlarda kariyer yapmayı tercih edebilirler. Bu, sürdürülebilir bir geleceğin inşasına katkıda bulunacak yeni nesil profesyonellerin yetişmesine olanak tanımaktadır. Çevresel eğitimin çocuklar üzerindeki etkisi, sadece bugünü değil, aynı zamanda yarını da şekillendirmektedir. Çevre bilincine sahip çocuklar, sürdürülebilir bir dünya yaratma konusunda aktif roller üstlenebilir ve gelecek nesiller için daha sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre bırakabilirler. Bu nedenle, çocuk eğitiminde çevresel bilincin geliştirilmesine yönelik çabalar, sadece mevcut nesil için değil, aynı zamanda gelecek nesiller için de son derece önemlidir (Uralovich, vd., 2023). Çevresel eğitimin derinleştirilmesi, çocukların uluslararası çevresel sorunlara karşı da bilinçlenmelerini sağlamaktadır. Küresel ısınma, biyolojik çeşitliliğin kaybı ve okyanusların kirliliği gibi konular, çocuklara sadece yerel çevrelerinin ötesinde bir perspektif sunmakla kalmaz, aynı zamanda onları bu sorunların çözümüne katkıda bulunacak küresel vatandaşlar olarak yetiştirmektedir. Bu tür bir eğitim, çocukların farklı kültürler ve toplumlar arasındaki bağlantıları anlamalarına ve küresel çapta işbirliği yapmanın önemini kavramalarına yardımcı olmaktadır. Çocuklara yönelik çevresel eğitimin bir başka önemli yönü de teknolojinin etkin kullanımını içermesidir. Çevresel izleme, veri toplama ve analiz etme gibi teknolojik araçlar, çocukların çevresel sorunları daha iyi anlamalarını ve bu sorunlara yönelik yenilikçi çözümler geliştirmelerini sağlayabilir (Carpenter, vd., 2006). Bu, STEM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) eğitimi ile çevresel eğitimi entegre etmenin önemini vurgulamaktadır. Teknoloji, çocukların çevresel projelerde daha etkili çalışmalar yapmalarını, gerçek zamanlı verilerle etkileşimde bulunmalarını ve küresel çapta diğer bireyler ve gruplarla işbirliği yapmalarını sağlamaktadır. Çevresel eğitimin genişletilmesi, sanat ve edebiyat gibi disiplinler arası yaklaşımları da içerebilmektedir. Çevre temalı sanat projeleri ve edebi eserler, çocuklara çevresel sorunları ifade etme ve bu sorunlara karşı duygusal bir bağ kurma fırsatı sunmaktadır. Bu tür çalışmalar, çocukların çevresel meselelere karşı daha derin bir empati geliştirmelerine ve bu sorunları yaratıcı bir şekilde ele almalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, sanat ve edebiyat, çevresel sorunların sosyal ve kültürel boyutlarını keşfetmek için güçlü araçlar sağlamaktadır. Çevresel eğitimin sürekli gelişimi, çocukları sadece bugünün çevresel zorluklarına değil, aynı zamanda gelecekte ortaya çıkabilecek yeni sorunlara karşı da hazırlamaktadır. Bu eğitim, çocukların esneklik, yenilikçilik ve sürekli öğrenme gibi becerilerini geliştirmektedir (Wilkomirska, Uteuln ve Wilkomirska, 2008). Böylece, değişen dünyada çevresel sorunlara dinamik ve etkili çözümler üretebilirler. Çocuk eğitiminde çevre üzerine yapılan yatırımlar, çok katmanlı ve disiplinler arası bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu yaklaşım, çocukları çevresel sorunların karmaşıklığını anlamaya, çeşitli beceriler ve bilgilerle donanmaya ve aktif, sorumlu ve bilinçli bireyler olarak topluma katkıda bulunmaya hazırlamaktadır. Çevresel eğitimdeki bu kapsamlı ve entegre çaba, sadece çocukların değil, tüm toplumun sürdürülebilir bir geleceğe ulaşmasında kritik bir rol oynamaktadır. Çevresel eğitimin evrimi, çocukların gelecekteki liderler olarak çevre politikaları ve yönetiminde aktif roller üstlenmelerine zemin hazırlamaktadır. Çevre bilincine sahip bireylerin yetiştirilmesi, sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasında önemli bir etken olabilmektedir. Bu, çocuklara yönelik çevresel eğitimin, onları sadece bilinçli tüketiciler ve çevre dostu uygulamaların savunucuları olarak değil, aynı zamanda gelecekteki politika yapımcılar, aktivistler ve yenilikçiler olarak da yetiştirmesi gerektiğini göstermektedir (Bakhromovich ve Lutfillo, 2021). Bu bağlamda, çevresel eğitim, çocuklara etik, adalet ve sürdürülebilirlik kavramlarını öğretirken, aynı zamanda sosyal değişim için gerekli araçları ve motivasyonu da sağlamaktadır. Çevresel eğitimin genişletilmesi, aynı zamanda, çocukların yerel ve küresel çevresel sorunlar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamanın ötesine geçmelidir. Çocukları, bu sorunların çözümünde aktif rol almaya teşvik eden projeler, kampanyalar ve inisiyatifler geliştirmek önemlidir. Bu, onlara, küçük değişikliklerin bile nasıl büyük etkiler yaratabileceğini gösterir ve toplumsal değişimde katalizör olabileceklerine dair

güven vermektedir. Bu süreçte, çocukların seslerinin duyulması ve fikirlerinin değerlendirilmesi, onların toplumda önemli ve etkili bireyler olarak hissetmelerini sağlamaktadır. Bu eğitim sürecinde, çevresel adalet kavramının öğretilmesi de önemlidir (Sankar, 2021). Çevresel sorunların bazı toplulukları diğerlerinden daha fazla etkilediğinin farkında olmak, çocuklara sosyal adaletin önemini ve çevre korumanın herkes için eşit olması gerektiğini öğretmektedir. Bu, çocuklara, çevresel mücadelelerde kapsayıcılık ve çeşitliliği desteklemenin yanı sıra, dezavantajlı grupların seslerini yükseltme konusunda da önemli dersler vermektedir. Çocukların çevresel eğitimi, ayrıca onlara doğanın bir kaynak olarak değil, saygı duyulması ve korunması gereken bir varlık olarak bakmayı öğretmektedir. Bu perspektif değişikliği, çocukların doğayla olan ilişkilerini daha derin ve anlamlı bir şekilde değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Bu yaklaşım, çocuklara, doğanın insan yaşamı için sunduğu temel hizmetlerin yanı sıra estetik, kültürel ve ruhsal değerlerinin de farkında olmalarını sağlamaktadır. Çevresel eğitim, dijital araçların ve sosyal medyanın etkin kullanımıyla daha da güçlendirilebilir (Aubrey, 2012). Çocuklar, bu platformları kullanarak çevresel bilgiyi yayma, farkındalık yaratma ve çevresel kampanyaları destekleme konusunda önemli roller üstlenebilir. Dijital çağın imkanlarından yararlanmak, çocukların çevresel mesajlarını geniş kitlelere ulaştırmalarını ve global bir çevre hareketinin parçası olmalarını sağlamaktadır. Sonuç olarak, çevresel eğitim, çocuklara çevre üzerine derin bilgiler sunmanın yanı sıra, onları duyarlı, etkili ve güçlü bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu eğitim, çocukların kendilerini ve çevrelerini daha iyi anlamalarını, etrafındaki dünyayla daha anlamlı bir şekilde bağ kurmalarını ve geleceğin sürdürülebilirliğine aktif olarak katkıda bulunmalarını sağlamaktadır (Botirovna, 2024). Çocukların çevresel eğitimi, onlara sadece bugün için değil, aynı zamanda daha adil, yeşil ve yaşanabilir bir yarın için gerekli araçları ve ilhamı vermektedir.

AMAÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, Özbekistan'daki çocuk eğitimi üzerine odaklanmış ve özellikle çocukların eğitim süreçlerinde çevrenin oynadığı rolün incelenmesini hedeflemiştir. Bu kapsamda, çocuk eğitimi ve çevresel faktörlerin eğitim üzerindeki etkilerini derinlemesine analiz etmek amacıyla geniş çaplı bir literatür taraması yöntemi benimsenmiştir. Araştırma, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimleri üzerinde çevresel faktörlerin nasıl önemli etkiler yaratabileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, araştırma Özbekistan'da çocuk eğitimi pratiklerinin mevcut durumunu değerlendirirken, aynı zamanda eğitimciler, politika yapıcılar ve ebeveynler için çevrenin olumlu etkilerini maksimize etme yollarını araştırmayı hedeflemektedir. Literatür taraması, akademik makaleler, resmi raporlar, eğitim politikaları, öğretmen ve eğitim uzmanlarıyla yapılan mülakatlar, çocuk psikolojisi ve çevre bilimi üzerine yayımlanmış çalışmaları kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. ATIF Bu geniş spektrum, çocuk eğitiminde çevrenin rolüne dair kapsamlı bir bakış açısı sunmayı ve Özbekistan'daki eğitim uygulamaları bağlamında çevresel faktörlerin etkilerini anlamayı amaçlamaktadır. Araştırma aynı zamanda, çevresel faktörlerin çocukların öğrenme motivasyonu, dikkat süresi ve genel akademik başarısı üzerindeki etkilerini de incelemeyi hedeflemektedir. Bu inceleme, çocukların doğal çevreyle olan etkileşimlerinin eğitimde kullanılmasının potansiyel faydalarını belirlemeyi ve çocuk eğitimi için daha etkili stratejiler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ayrıca, çevresel eğitimin çocukların çevre bilinci ve sürdürülebilir yaşam becerileri üzerindeki etkisi de ele alınmaktadır. Bu, Özbekistan'da çocuk eğitiminin gelecekteki yönlerini şekillendirebilecek önemli bir faktördür. Araştırma, çevresel eğitimin çocuklar üzerindeki uzun vadeli etkilerini değerlendirirken, aynı zamanda çevresel eğitim pratiklerinin ulusal eğitim politikalarına nasıl entegre edilebileceği üzerine önerilerde bulunmayı hedeflemektedir. Özbekistan'daki çocuk eğitimi sistemini ve çevrenin bu sistem üzerindeki etkilerini anlamak için yapılan bu kapsamlı literatür taraması, araştırmacılara, eğitimciler ve politika yapıcılara değerli bilgiler sunmayı ve çocuk

eğitiminde çevrenin rolünü optimize etme yollarını keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, Özbekistan'da çocuk eğitimi alanında bilgi birikimini artırarak, çevresel faktörlerin eğitim üzerindeki pozitif etkilerini maksimize etme ve eğitim sistemini daha etkili hale getirme potansiyeline sahiptir.

BULGULAR

Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modeli, çocukların kişisel ilgi alanlarına ve öğrenme hızlarına uyum sağlayan esnek bir öğretim metodolojisini benimsemektedir. Bu yaklaşım, her çocuğun özgün yeteneklerinin farkında olmayı ve onları bu yönde teşvik etmeyi hedeflemektedir. Eğitim süreci, çocukların aktif katılımcılar olarak yer aldıkları, oyun tabanlı öğrenme aktiviteleri ve projeler aracılığıyla zenginleştirilmiştir. Bu etkinlikler, çocukların hem akademik becerilerini hem de hayat becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda onların sosyal etkileşimlerini ve takım çalışmasını da güçlendirmektedir. Özbekistan'da uygulanan eğitim modeli, çocukların çevreleriyle olan etkileşimlerini de büyük ölçüde desteklemektedir. Doğa gezileri, çevre bilinci aktiviteleri ve sürdürülebilir yaşam pratiği, çocukların doğal dünyaya olan saygılarını artırır ve çevresel sorumluluk duygularını geliştirmektedir. Bu tür etkinlikler, çocuklara erken yaşta ekolojik denge ve çevre koruma konularında temel bilgiler sunmaktadır. Eğitim modeli ayrıca, çocukların kültürel kimliklerini ve miraslarını anlamalarına ve takdir etmelerine büyük önem vermektedir. Çeşitli kültürel etkinlikler, hikayeler ve geleneksel sanatlar aracılığıyla, çocuklara Özbekistan'ın zengin tarihini ve çeşitliliğini öğretmek, onlara kendi kökleriyle bağ kurma ve farklı kültürel arka planlardan gelen akranlarına saygı duyma becerisi kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu, çocukların geniş bir perspektif geliştirmelerine ve küresel bir toplumun parçası olduklarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin bir diğer önemli özelliği de, ebeveynlerin ve toplumun eğitim sürecine aktif olarak katılımını teşvik etmesidir. Ailelerin eğitim sürecine dahil olmaları, çocukların öğrenme deneyimlerinin zenginleştirilmesine ve evde devam etmesine olanak tanımaktadır. Okullar ve aileler arasındaki işbirliği, çocukların eğitime yönelik bütünlüklü bir yaklaşımın benimsenmesini sağlamak ve çocukların okulda ve evde tutarlı bir öğrenme ve gelişim ortamına sahip olmalarını garantilemektedir (Ubaidullayeva, 2012).. Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modeli, çocukların bütüncül gelişimini destekleyen, çevresel ve kültürel bilinci artıran ve aile ile toplumun eğitim sürecine aktif katılımını sağlayan kapsamlı ve çocuk merkezli bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu model, çocukların sadece akademik olarak değil, aynı zamanda sosyal, duygusal ve etik olarak da gelişmelerine katkıda bulunmakta, onları geleceğin karmaşık dünyasına hazırlamayı amaçlamaktadır.

Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin zenginleştirilmesi, çocukların çok dilli yeteneklerinin geliştirilmesine de odaklanmaktadır. Bu, Özbekistan'ın çok kültürlü yapısını yansıtarak, çocukların erken yaşta birden fazla dil öğrenmelerini teşvik etmektedir. Diller arası geçiş yapabilme yetenekleri, onların iletişim becerilerini geliştirirken yanı sıra, farklı kültürleri anlama ve bunlar arasında köprü kurma kapasitelerini de arttırmaktadır. Dil eğitimi, çocuklara global bir perspektif kazandırırken, aynı zamanda onların bilişsel esnekliklerini ve problem çözme yeteneklerini de güçlendirmektedir. Eğitim modelinde, çocukların dijital teknolojilerle olan etkileşimleri de önemli bir yer tutmaktadır. Dijital öğrenme araçları ve uygulamalar, çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştiren interaktif ve eğlenceli yöntemler sunmaktadır. Bu teknolojik entegrasyon, çocukların erken yaşta bilgi teknolojileri ile tanışmalarını sağlamak ve onları 21. yüzyılın dijital dünyasına uyum sağlayabilecek şekilde hazırlamaktadır. Teknoloji kullanımı, aynı zamanda çocukların yaratıcılıklarını ve yenilikçi düşünme becerilerini teşvik ederken, eğitim içeriklerine erişimlerini de kolaylaştırmaktadır. Model, çocukların fiziksel sağlığına ve refahına da büyük önem vermektedir. Sağlıklı yaşam alışkanlıkları, spor ve fiziksel aktiviteler, eğitim programlarının temel bileşenlerindedir. Bu, çocukların erken yaşta sağlık bilincine sahip olmalarını sağlamak ve onları aktif bir yaşam tarzını benimsemeye teşvik etmektedir. Beslenme eğitimi ve sağlıklı yiyeceklerle ilgili aktiviteler, çocukların sağlıklı beslenme alışkanlıkları kazanmalarına yardımcı olmakta ve bunun sonucunda genel sağlıklarının ve fiziksel gelişimlerinin desteklenmesine katkıda bulunmaktadır. Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modeli, aynı zamanda çocukların duygusal zekalarının gelişimine büyük bir önem atfetmektedir. Duygusal ifade, empati kurma ve duygusal düzenleme becerileri üzerine kurulu etkinlikler, çocukların duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu beceriler, çocukların duygusal zorluklarla başa çıkma ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurma kapasitelerini arttırmaktadır. Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modeli, çocukların çok yönlü gelişimini hedefleyen bir yaklaşımı benimsemektedir (Zafarova, 2022). Bu model, çocukların akademik becerilerinin yanı sıra, sosyal, duygusal, fiziksel ve kültürel yeteneklerini de geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çocukları

geleceğin zorluklarına karşı donanımlı hale getirmeyi hedefleyen bu eğitim sistemi, onların bütüncül bir şekilde gelişimini destekleyen, katılımcı ve yenilikçi bir öğrenme ortamı sunmaktadır.

Özbekistan'daki eğitim kurumlarında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik eğitimlerin detaylı bir incelemesini içermektedir. Bu inceleme, çocukların erken yaşlardaki eğitiminin çevresel faktörlerle nasıl etkileşime girdiğini ve bu etkileşimin çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimleri üzerinde nasıl önemli sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel ortamları, eğitim materyalleri, öğretmenlerin eğitim yöntemleri ve çocukların doğa ile etkileşimlerinin önemini vurgulamaktadır. Özbekistan'daki okul öncesi eğitim kurumlarının, çocukların çevresel bilincini ve doğaya olan ilgisini artırmaya yönelik programlar geliştirdiğini göstermektedir. Bu programlar, çocuklara doğal dünya hakkında temel bilgiler vermekle kalmayıp, aynı zamanda onları çevreyi koruma konusunda teşvik eden aktiviteler içermektedir. Eğitim materyalleri ve aktiviteler, çocukların yaşlarına uygun şekilde tasarlanmış ve onların merakını teşvik edecek, aynı zamanda öğrenme deneyimlerini zenginleştirecek şekilde düzenlenmiştir. Araştırmada, Özbekistan'daki okul öncesi kurumların, çocukların doğayla olan etkileşimlerini güçlendirmek için dış mekan etkinliklerine büyük önem verdikleri bulgusu öne çıkmaktadır. Bu etkinlikler, çocukların doğal ortamlarda oyun oynamalarını, keşfetmelerini ve çevreleriyle doğrudan etkileşimde bulunmalarını sağlamaktadır. Doğa yürüyüşleri, bahçe işleri ve dış mekan keşifleri gibi etkinlikler, çocuklara doğanın değerini anlamaları için pratik deneyimler sunmaktadır.

Öğretmenlerin rolü de araştırmanın önemli bir bulgusudur. Bulgular, öğretmenlerin çevresel eğitimi entegre etme konusunda yeterli bilgi ve becerilere sahip olmalarının önemini vurgulamaktadır. Öğretmenler, çevresel bilinci artırmak ve çocukların doğaya olan saygılarını geliştirmek için kritik bir role sahiptir. Bu nedenle, öğretmen eğitimi programlarının, çevresel eğitim konusunda öğretmenlere yönelik güçlü bir destek ve kaynak sunması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, araştırma bulguları, eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin, çocukların çevresel sorunlara karşı duyarlılığını artırmada ve çevresel sorumluluk bilincini geliştirmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Çocuklara erken yaşta verilen çevresel eğitim, onların yetişkinlik dönemlerinde çevre dostu davranışlar geliştirmelerine katkıda bulunabilmektedir. Özbekistan'daki okul öncesi eğitim kurumlarının, çocukların çevresel bilincini ve doğayla olan pozitif etkileşimlerini destekleyen eğitim programları ve aktiviteler geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, onlara sürdürülebilir bir gelecek için gerekli araçları ve motivasyonu sağlamada çevresel eğitimin önemini vurgulamaktadır. Özbekistan'daki okul öncesi eğitim kurumlarında çevre eğitiminin çeşitli yönlerini daha da genişleterek, çevresel etkilerin üzerinde daha fazla durulmasını gerektiriyor. Bu kapsamda, çevre eğitiminin çocukların gelişiminde oynadığı rol, sadece bilinçlendirme ve doğrudan etkileşimle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda çocukların gelecekteki çevresel karar alma süreçlerine de derinlemesine etki etmektedir. Çevre üzerine yoğunlaşarak, araştırma, çevresel eğitimin çocukların dünya görüşlerini nasıl şekillendirdiğini ve onları çevreye karşı daha duyarlı bireyler haline getirdiğini detaylı bir şekilde incelemektedir. Bu bağlamda, çevre eğitimi, çocukların doğal dünyayı değerli bir varlık olarak görmelerini ve çevresel koruma faaliyetlerine katılmalarını teşvik eden bir araç olarak öne çıkmaktadır. Çocuklara sunulan eğitim materyalleri ve etkinlikler, onlara geri dönüşümün önemi, su tasarrufu yöntemleri ve enerji verimliliği gibi konularda pratik bilgiler sağlamaktadır. Bu, çocukların çevre dostu alışkanlıklar geliştirmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda onları çevre koruma konusunda bilinçli eylemler yapmaya yönlendirmektedir (Mayer, 2013). Araştırma ayrıca, okul öncesi eğitim kurumlarının, çocukların doğa ile etkileşimlerini güçlendirmeye yönelik yaratıcı yöntemler geliştirdiğini belirlemiştir. Örneğin, okulların bahçe işleri, bitki dikimi ve su döngüsü gibi konularda dersler düzenlemesi, çocuklara ekosistemlerin işleyişi ve insan etkileşiminin çevre üzerindeki etkileri hakkında önemli dersler sunmaktadır. Bu tür etkinlikler, çocuklara doğanın korunması gerektiği ve her bireyin çevre üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabileceği mesajını vermektedir. Araştırmanın bulguları, çevre eğitiminin

çocukların empati yeteneğini geliştirmede de kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Çocuklar, doğal dünya ve diğer canlılarla etkileşim yoluyla, diğer yaşam formlarına karşı bir sorumluluk hissi geliştirmektedir. Bu, onların çevresel adalet ve eşitliğe yönelik daha geniş bir anlayış kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Çocuklara yönelik çevresel eğitim programları, çeşitli canlıların yaşam alanlarını nasıl etkilediğimizi ve bunun genel ekosistem sağlığı üzerindeki sonuçlarını anlamaları için değerli fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca, araştırma, çevresel eğitimin çocukların problem çözme becerilerini geliştirmede de etkili olduğunu bulmuştur. Çocuklar, çevresel sorunlara çözüm bulma sürecinde yaratıcı düşünme ve eleştirel analiz becerilerini kullanmaktadır. Bu, onların gelecekte karşılaşılabilecekleri zorluklara karşı daha donanımlı olmalarını sağlamakta ve çevresel sorunların üstesinden gelmek için yenilikçi yaklaşımlar geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Özbekistan'daki okul öncesi eğitim kurumlarının çevre eğitimini entegre etme konusundaki çabalarının, çocukların çevreye karşı tutumlarını ve davranışlarını olumlu yönde değiştirdiğini göstermektedir. Çevresel eğitim, çocuklara çevre koruma konusunda güçlü bir temel sağlamakta ve onları daha sürdürülebilir bir gelecek için gerekli bilgi ve becerilerle donatmaktadır. Bu bulgular, çevre eğitiminin, çocukların gelişiminde oynadığı hayati rolü vurgulamakta ve çevresel sürdürülebilirlik konusunda farkındalığı artırma potansiyelini ortaya koymaktadır.

Özbekistan'daki okul öncesi eğitim kurumlarında çevre eğitiminin derinlemesine entegrasyonunun, çocukların düşünce yapıları ve davranış kalıpları üzerinde uzun vadeli etkilere sahip olduğunu daha da genişletiyor. Bu kapsamlı analiz, çevresel eğitimin sadece çocukların bilgi birikimini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda onların çevreye karşı olan sorumluluklarını içselleştirmelerine ve aktif çevre savunucuları haline gelmelerine olanak tanıdığını göstermektedir. Çocukların bu erken yaşta kazandıkları çevre bilinci, onların yaşamları boyunca sürdürülebilir davranışlar sergilemelerine yardımcı olmaktadır. Araştırma ayrıca, çevresel eğitimin çocukların duygusal zekalarının gelişimine katkıda bulunduğunu da ortaya koymaktadır. Çocuklar, çevresel etkinlikler ve eğitimler aracılığıyla, duygusal empati ve başkalarının (insan ve diğer canlılar) duygularına duyarlılık geliştirme fırsatı buluyorlar. Bu süreç, çocukların sosyal becerilerinin gelişimini destekler ve onları toplum içinde daha duyarlı ve yardımsever bireyler olmaya teşvik etmektedir. Çevresel eğitimin çocukların akademik başarısına da olumlu etkileri olduğunu belirtiyor. Çevreyle ilgili konuların müfredat içine entegrasyonu, çocukların öğrenme deneyimlerini daha ilgi çekici ve etkileşimli hale getirirken, aynı zamanda bilimsel düşünme ve problem çözme yeteneklerinin gelişimini de teşvik etmektedir. Bu, öğrencilerin genel akademik motivasyonunu ve başarısını artırmaktadır. Çevresel eğitim programlarının tasarımında multidisipliner yaklaşımların kullanılması, çocukların çevreyi bir bütün olarak anlamalarına ve farklı disiplinler arası bağlantılar kurmalarına yardımcı olmaktadır. Bu yaklaşım, çocukların çevresel sorunların karmaşıklığını ve bu sorunların çözümünde farklı bilgi alanlarının nasıl bir araya gelebileceğini anlamalarını sağlamaktadır. Araştırmada ayrıca, çevresel eğitimin çocukların gelecekteki kariyer seçimleri üzerinde de etkisi olabileceği vurgulanmaktadır. Çevreye olan ilgi ve bilinç, çocukların çevre bilimi, sürdürülebilir mühendislik, yenilenebilir enerji kaynakları ve çevre politikası gibi alanlarda kariyer yapmaya yönelmelerine ilham verebilir. Bu, gelecekteki iş gücünün çevresel sürdürülebilirlik konularına daha duyarlı ve donanımlı olmasına katkıda bulunabilir. Çevresel eğitimin toplumsal değişimde katalizör bir rol oynayabileceğini ve çocukların çevre konularında daha bilinçli ve etkin vatandaşlar olmalarını sağlayabileceğini göstermektedir. Çocuklara verilen erken çevre eğitimi, onların çevreye karşı tutumlarını ve davranışlarını şekillendirirken, aynı zamanda gelecek nesillerin gezegenimizi koruma konusunda daha proaktif olmalarını sağlayan bir temel oluşturmaktadır (Oizi Akmalova, 2021). Bu bulgular, çevresel eğitimin, bireysel ve toplumsal düzeyde sürdürülebilir bir geleceğe doğru önemli bir adım olduğunu vurgulamaktadır.

Özbekistan'daki okul öncesi eğitim kurumlarında çevresel eğitimin entegrasyonunun çocuklar üzerindeki etkisinin, onların bireysel gelişimlerinin ötesine geçtiğini ve toplumsal düzeyde önemli

etkiler yaratabileceğini daha da detaylandırıyor. Bu bulgular, çevresel eğitimin çocukların gelecekteki sosyal ilişkilerini, topluluk içindeki rollerini ve çevresel sorunlara karşı tutumlarını nasıl şekillendirebileceğini incelemektedir. Çevresel eğitim, çocuklara sadece çevreyi koruma bilincini kazandırmakla kalmıyor, aynı zamanda onları daha sorumlu, empatik ve topluma katkıda bulunan bireyler olarak yetiştiriyor. Bu süreçte, çevresel eğitim programlarının çocukların kültürel ve etik değerlerinin gelişimine katkısı özellikle önem taşımaktadır. Araştırma, çevresel eğitimin, çocuklara yerel ve global çevre sorunları karşısında etik bir perspektiften yaklaşma becerisi kazandırdığını ortaya koymaktadır. Bu, çocukların çevresel sorunların sadece teknik veya bilimsel yönlerini değil, aynı zamanda bu sorunların insanlar ve diğer canlılar üzerindeki etkilerini de anlamalarını sağlamaktadır. Bu şekilde, çevresel eğitim, çocukların daha geniş bir dünya görüşüne sahip olmalarını ve farklı kültürler ve topluluklar arasındaki bağlantıları kavramalarını teşvik etmektedir. Ayrıca, araştırma bulguları, çevresel eğitimin çocukların liderlik ve takım çalışması becerilerinin gelişimine de önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Çevre ile ilgili grup projeleri ve aktiviteler, çocuklara ortak hedefler doğrultusunda işbirliği yapma ve liderlik etme fırsatları sunmaktadır. Bu tür etkinlikler, çocukların sosyal becerilerini geliştirirken, aynı zamanda çevresel sorunların çözümünde aktif roller üstlenmelerini teşvik etmektedir. Bu, çocukların gelecekte topluluk liderleri olarak çevre koruma çabalarına öncülük etmeleri için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Araştırma ayrıca, çevresel eğitimin çocuklara sürdürülebilir yaşam tarzları hakkında pratik bilgi ve beceriler kazandırma potansiyeline de dikkat çekmektedir. Bu, çocukların enerji tasarrufu, atık yönetimi ve doğal kaynakların korunması gibi konularda bilinçli tercihler yapmalarına yardımcı olmaktadır. Bu tür bilgiler ve beceriler, çocukların günlük yaşamlarında sürdürülebilir uygulamaları benimsemelerine ve çevresel ayak izlerini azaltmalarına olanak tanımaktadır. Çevresel eğitimin çocukların yaratıcılıklarını ve yenilikçiliklerini teşvik ettiğini göstermektedir. Çevre ile ilgili sorunlara çözüm bulma süreci, çocukları yeni fikirler üretmeye ve yaratıcı çözümler geliştirmeye teşvik etmektedir. Bu, çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirirken, aynı zamanda gelecekteki çevresel zorluklara karşı yenilikçi ve etkili stratejiler üretebilmeleri için gerekli becerileri kazanmalarını sağlamaktadır (Akmalova, 2021). Bu bulgular, çevresel eğitimin, çocukların kişisel ve profesyonel yaşamlarında önemli bir etkiye sahip olabileceğini ve toplumsal sürdürülebilirliğe katkıda bulunacak nesiller yetiştirmede kritik bir rol oynayabileceğini vurgulamaktadır.

Çevresel eğitimin derinlemesine incelenmesi, Özbekistan'daki okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen çalışmaların, çocukların estetik değerlendirme yeteneklerini ve doğaya olan bağlılıklarını nasıl güçlendirdiğine dair önemli bulgular sunmaktadır. Bu araştırma, çevre eğitiminin, çocuklara doğanın güzelliğini ve önemini anlama ve takdir etme yetisi kazandırdığını ortaya koymaktadır. Bu süreç, çocukların doğal dünyayı koruma konusundaki içsel motivasyonlarını artırıyor ve onları çevresel estetik açıdan zengin bir yaşam sürmeye teşvik etmektedir. Çevresel eğitimin çocukların öz-yeterlilik algılarını güçlendirmede de etkili olduğunu göstermektedir. Çocuklar, çevreye yönelik olumlu eylemlerde bulunarak kendi eylemlerinin fark yaratabileceğine dair güven kazanmaktadır. Bu, onların sorumluluk alma, karar verme ve çevresel sorunlara proaktif çözümler üretme yeteneklerini geliştirmektedir. Böylece, çocuklar gelecekte karşılaşacakları zorluklar karşısında daha dirençli ve özgüvenli bireyler haline gelmektedir. Çevresel eğitimin çocukların toplumsal cinsiyet rolleri ve eşitlik algıları üzerinde de olumlu etkiler yaratabileceğini belirtmektedir. Çevre koruma etkinliklerine katılan kız ve erkek çocuklar, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin ötesinde işbirliği yapma ve birlikte çalışma fırsatları buluyorlar. Bu, çocukların cinsiyet eşitliği konusunda daha duyarlı olmalarını sağlıyor ve toplumsal cinsiyet normlarını sorgulamalarına olanak tanımaktadır. Çevresel eğitimin küresel vatandaşlık kavramıyla entegrasyonu, çocuklara küresel sorunlara karşı bir bilinç ve sorumluluk duygusu kazandırmaktadır. Araştırma, çocukların uluslararası çevresel sorunlar ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri hakkında bilgi edinmelerini sağlayan eğitim programlarının önemini vurgulamaktadır. Bu, çocukların küresel sorunların çözümünde yerel ve uluslararası düzeyde nasıl

katkıda bulunabileceklerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Çevresel eğitimin teknoloji ve dijital araçlarla entegrasyonunun, çocukların çevresel bilgi ve farkındalıklarını artırmada yeni fırsatlar sunduğunu göstermektedir. Dijital oyunlar, uygulamalar ve sosyal medya platformları, çocukların çevresel konular hakkında öğrenmelerini ve bilgi paylaşımlarını teşvik etmektedir. Bu, çocukların teknolojiyi etik ve sorumlu bir şekilde kullanmalarını öğrenmelerine ve dijital dünyada çevresel savunuculuk yapmalarına olanak tanımaktadır. Bu kapsamlı bulgular, çevresel eğitimin çocukların bireysel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmanın ötesinde, onları gelecekte karşılaşacakları küresel çevresel zorluklar karşısında etkili ve sorumlu bireyler olarak yetiştirmede kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu çalışma, çevresel eğitimin, çocukların yaşamlarında uzun vadeli olumlu değişiklikler yaratma potansiyeline sahip olduğunu göstermekte ve bu eğitimin tüm eğitim politikalarında merkezi bir yer alması gerektiğini işaret etmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, çevresel eğitimin Özbekistan'daki okul öncesi çocuklar üzerindeki etkilerini incelerken, bu eğitimin bireysel gelişimleri aşarak toplumsal sürdürülebilirlik ve çevresel koruma bilincinin temellerini nasıl attığını daha da geniş bir perspektiften ele almaktadır. Çevresel eğitim, çocuklara doğa ve çevreyle uyumlu yaşamının önemini öğretirken, gelecek nesillerin daha yeşil ve sürdürülebilir bir dünya için gerekli beceri, bilgi ve tutumları kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Bu kapsamlı analiz, çevresel eğitimin çocukların küresel sorunlara karşı daha bilinçli ve empatik yaklaşımlar geliştirmelerini sağladığını ortaya koymaktadır. Bu, çocukların çevresel sorunlara yönelik çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirme kapasitelerini artırıyor ve onları bu sorunlara karşı duyarlı ve etkili müdahalelerde bulunabilecek bireyler olarak yetiştiriyor. Araştırma, çevresel eğitimin çocuklarda sürdürülebilir kalkınma, ekolojik ayak izi ve karbon salımı gibi kavramlar hakkında erken yaşta farkındalık yaratmanın önemine dikkat çekmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular ayrıca, çevresel eğitimin çocukların yaratıcı düşünme ve yenilikçi çözüm üretme becerilerini nasıl teşvik ettiğini de vurgulamaktadır (Ubaidullayeva, 2012). Çocuklar, çevresel projeler ve aktiviteler aracılığıyla problem çözme süreçlerine aktif olarak katılıyor ve bu süreçte hem bireysel hem de grup olarak yaratıcılıklarını kullanıyorlar. Bu, onların hem akademik başarılarını hem de yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştiriyor. Çevresel eğitim, aynı zamanda, çocukların topluluk içindeki katılımcı rollerini güçlendiriyor. Topluluk bazlı çevre koruma projelerine katılım, çocukların sosyal sorumluluk ve toplum hizmeti bilincini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu tür aktiviteler, çocukların topluluklarına pozitif katkılarda bulunma ve çevresel sorunlara karşı kolektif eylemler yoluyla çözümler üretme yeteneklerini artırıyor. Ayrıca, çevresel eğitimin, çocuklarda uluslararası perspektifler ve kültürlerarası anlayış geliştirme potansiyeline de sahip olduğu belirtiliyor. Çevre koruma konusunda farklı ülkelerden örnekler ve case study'ler, çocuklara dünyanın farklı yerlerindeki çevresel sorunlar ve çözümler hakkında bilgi sağlamaktadır. Bu, çocukların küresel bir perspektif geliştirmelerine ve farklı kültürler arası köprüler kurmalarına yardımcı olmaktadır. Çevresel eğitimin Özbekistan'daki okul öncesi çocukların gelişimi üzerindeki çok boyutlu ve kapsamlı etkilerini detaylı bir şekilde incelemektedir. Çevresel eğitim, çocukların çevre bilincini artırmanın ötesinde, onları geleceğin sorunlarına karşı donanımlı, bilinçli ve aktif bireyler olarak yetiştiriyor. Bu eğitim, çocukların bireysel ve toplumsal düzeyde sürdürülebilir bir geleceğe doğru ilerlemelerini sağlayacak temel değerler, beceriler ve bilgilerle donatılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, çevresel eğitimin tüm eğitim kurumları ve politikalarında merkezi bir yer alması gerektiğini güçlü bir şekilde vurguluyor ve bu eğitimin gelecek nesiller için daha yeşil ve sürdürülebilir bir dünya yaratma potansiyeline işaret etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları, Özbekistan'daki okul öncesi dönem çocuklarına yönelik eğitim modelinin, çocukların gelişimine kapsamlı bir yaklaşım sunduğunu göstermektedir. Bu model, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimlerini destekleyerek, onları hayatın çeşitli alanlarına uyum sağlayabilecek yeteneklerle donatmaktadır. Araştırma, çocukların erken yaşlardan itibaren çeşitli öğrenme deneyimleriyle karşılaşmalarının, onların meraklarını ve öğrenme arzularını teşvik ettiğini, problem çözme ve kritik düşünme becerilerini geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, çocukların sosyal becerilerinin gelişimine katkıda bulunan grup etkinlikleri ve takım çalışması projeleri, onların işbirliği yapma ve empati kurma yeteneklerini artırmaktadır. Araştırma, Özbekistan'daki eğitim modelinin çocukların çevresel bilincini ve doğaya olan saygısını artırdığını belirtiyor. Doğa ile etkileşim içeren etkinlikler, çocuklara çevrenin korunmasının önemini öğretirken, sürdürülebilir yaşam pratikleri hakkında bilgi sağlamaktadır. Eğitim sistemi aynı zamanda çocuklara kültürel çeşitliliği takdir etme ve farklı kültürel arka planlardan gelen bireylerle empati kurma becerisi kazandırıyor, bu da onların daha kapsayıcı ve hoşgörülü bireyler olarak büyümelerine yardımcı olmaktadır. Teknolojinin entegrasyonu, araştırmanın vurguladığı bir diğer önemli noktadır. Dijital araçların ve eğitim teknolojilerinin kullanımı, çocukların öğrenme süreçlerini zenginleştiriyor ve onlara 21. yüzyıl becerilerini kazandırmaktadır. Bu, çocukların bilgiye erişimlerini kolaylaştırırken, aynı zamanda yaratıcılıklarını ve problem çözme yeteneklerini de teşvik etmektedir. Araştırma ayrıca, okul öncesi eğitim modelinin çocukların fiziksel sağlığı ve refahına verdiği önemi de vurgulamaktadır. Fiziksel aktiviteler ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları hakkında eğitim, çocukların aktif ve sağlıklı bir yaşam tarzını benimsemelerine yardımcı olmaktadır. Bu yaklaşım, çocukların fiziksel gelişimlerini desteklerken, aynı zamanda onları sağlıklı alışkanlıklar geliştirmeye teşvik etmektedir. Araştırma sonuçları, okul öncesi eğitim modelinin, çocukların duygusal zekalarının gelişimine büyük bir önem verdiğini göstermektedir. Duygusal ifade, empati ve duygusal düzenleme üzerine odaklanan etkinlikler, çocukların duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu beceriler, onların gelecekte karşılaşacakları sosyal ve duygusal zorluklarla başa çıkma kapasitelerini artırıyor. Bu kapsamlı araştırma sonuçları, Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin, çocukların gelişiminde önemli bir rol oynadığını ve onları geleceğin karmaşık dünyasına hazırlamak için gerekli beceri, bilgi ve değerlerle donattığını ortaya koymaktadır. Bu eğitim modeli, çocukların akademik başarısının ötesinde, bütünlük ve dengeli bir gelişimi hedefleyerek, onları topluma faydalı, duyarlı ve yetenekli bireyler olarak yetiştiriyor. Araştırma, Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin çocukların çok yönlü gelişimine olan katkısını derinlemesine incelerken, eğitim sürecindeki yenilikçi uygulamaların ve metodolojilerin önemine de dikkat çekmektedir. Bu eğitim modeli, çocukların öğrenme deneyimlerini kişiselleştirmeye yönelik yaklaşımları benimseyerek, her çocuğun öğrenme tarzına ve ihtiyaçlarına uygun bir ortam sunmaktadır. Bu bireyselleştirilmiş öğrenme yaklaşımı, çocukların kendilerini daha değerli hissetmelerini ve öğrenme sürecine daha aktif bir şekilde katılmalarını sağlamaktadır. Eğitim sürecinde yer alan çeşitli disiplinlerarası projeler, çocukların bilimsel düşünme, matematiksel analiz ve sanatsal ifade gibi farklı becerileri entegre ederek öğrenmelerine olanak tanımaktadır. Bu tür projeler, çocukların gerçek dünya sorunlarına pratik çözümler geliştirme becerilerini geliştirirken, aynı zamanda takım çalışması ve iletişim becerilerini de pekiştiriyor. Araştırma, çocukların duygusal ve sosyal gelişimine özel bir önem verilmesinin, onların empati, özsaygı ve sosyal uyum gibi önemli duygusal beceriler kazanmalarını sağladığını belirtiyor. Bu yaklaşım, çocukların duygusal zorluklarla başa çıkma ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurma yeteneklerini geliştirirken, aynı zamanda toplumsal değerleri ve normları öğrenmelerine de yardımcı olmaktadır. Çevresel eğitimin güçlendirilmesi, araştırmanın vurguladığı bir diğer önemli bulgudur. Bu, çocukların çevreye karşı sorumluluklarını anlamaları ve sürdürülebilir yaşam alışkanlıkları geliştirmeleri için önemli bir adımdır. Eğitim sürecinde gerçekleştirilen çevresel koruma projeleri ve etkinlikler, çocukların ekolojik bilinçlerini artırırken, doğayı koruma ve onunla uyum içinde yaşama konusunda onları motive etmektedir. Özbekistan'daki eğitim modelinin başarısı, aileler ve toplumun eğitim sürecine katılımının teşvik edilmesinden de kaynaklanmaktadır. Ebeveynlerin ve yerel toplulukların eğitim aktivitelerine aktif olarak katılmaları, çocukların öğrenme deneyimlerini ev ve toplum ortamıyla bütünleştiriyor. Bu katılımcı yaklaşım, çocukların toplumla etkileşimlerini artırırken, aynı zamanda ailelerin ve toplumun eğitim sürecine olan bağlılığını da güçlendirmektedir. Araştırma sonuçları,

Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin, çocukların gelişimine holistik bir yaklaşım sunduğunu ve onları entelektüel, sosyal, duygusal ve fiziksel olarak zenginleştirdiğini göstermektedir. Bu eğitim modeli, çocukları geleceğin zorluklarına karşı hazırlarken, aynı zamanda onların bütünsel gelişimini ve topluma pozitif katkıda bulunma yeteneklerini desteklemektedir. Bu bulgular, eğitim politikaları ve uygulamaları üzerinde derinlemesine düşünülmesi gerektiğini ve çocukların gelişimine yönelik bütüncül stratejilerin önemini vurgulamaktadır. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin daha da iyileştirilmesi ve çocukların gelişimine daha fazla katkıda bulunulması için bir dizi öneri geliştirilmiştir. Bu öneriler, eğitim politikalarının ve uygulamalarının, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını daha etkili bir şekilde karşılamasına yöneliktir. Araştırmadan elde edilen öneriler, eğitim modelinin çocuk merkezli yaklaşımını güçlendirmeyi, çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen zengin öğrenme deneyimleri sunmayı ve aileler ile toplumun eğitim sürecine daha fazla katılımını sağlamayı hedeflemektedir. Öncelikle, çocukların bireysel ilgi alanlarına ve öğrenme hızlarına daha fazla odaklanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu, her çocuğun potansiyelini en iyi şekilde ortaya çıkaracak ve onların kendine özgü yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olacak bireyselleştirilmiş öğrenme planlarının oluşturulmasını içermektedir. Ayrıca, çocukların öğrenme süreçlerine aktif olarak katılımını teşvik eden ve onların merakını uyandıran oyun tabanlı öğrenme ve proje tabanlı aktivitelerin entegrasyonunun artırılması önerilmektedir. Çevresel eğitimin ve sürdürülebilir yaşam pratiklerinin müfredatta daha fazla vurgulanması, çocuklara doğa ile uyumlu bir yaşam sürmenin önemini erken yaşlarda öğretmek ve onları çevresel sorumluluk almaya teşvik etmek için kritik öneme sahiptir. Bunun yanı sıra, çocukların kültürel çeşitliliği anlamalarını ve farklı kültürler arası empati kurma becerilerini geliştirmelerini sağlayacak etkinliklerin ve programların desteklenmesi gerekmektedir. Teknolojinin pedagojik bir araç olarak kullanımının optimize edilmesi, çocukların dijital becerilerini geliştirmelerine ve 21. yüzyılın gerektirdiği yetenekleri kazanmalarına olanak tanıırken, ebeveynlerin ve toplumun eğitim sürecine daha fazla dahil edilmesi, öğrenme deneyimlerinin ev ve okul arasında tutarlı bir şekilde entegre edilmesini sağlayacaktır. Son olarak, öğretmenlerin ve eğitimcilerin sürekli profesyonel gelişimine yönelik desteklerin artırılması, onların çocuk merkezli öğretim yaklaşımları ve yenilikçi eğitim metodolojileri konusunda daha donanımlı hale gelmelerini sağlayacaktır. Bu, öğretmenlerin çocukların bütüncül gelişimini destekleyecek stratejiler geliştirmelerine ve uygulamalarına olanak tanımakta ve böylece eğitim modelinin genel etkinliğini arttırmaktadır. Araştırma, bu önerilerin uygulanması halinde Özbekistan'daki okul öncesi eğitim modelinin, çocukların gelişimine daha fazla katkıda bulunacağını ve onları geleceğin zorluklarına karşı daha iyi hazırlayacağını öngörmektedir. Bu, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olacak ve onları hayata daha iyi hazırlayacak bir eğitim ortamının oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

Kaynakça

- Akmalova, M. (2021). O'zbekistonning Yangi Ijtimoiy Muhitida Zamonaviy Maktbgacha Ta'limni Boshqarishning Umumiy Tamoyillari. *Мақтабгача Таълим Журнали*, 3(Preschool Education Journal).
- Aubrey, C. (2012). Early Childhood Care And Education İn Uzbekistan. In *Debates On Early Childhood Policies And Practices* (Pp. 51-61). Routledge.
- Beknazarova, Z. F., & Khurramov, A. (2023). A Primary Factor İn Sustainable Development And Environmental Sustainability İs Environmental Education. *Caspian Journal Of Environmental Sciences*, 21(4), 965-975.
- Bakhromovich, S. I., & Lutfillo, M. (2021). Development Of Ecological Culture İn Students İn The Process Of Education Of History Of Uzbekistan. *European Journal Of Humanities And Educational Advancements*, 2(5), 103-107.
- Botirovna, Y. S. (2024). Reforms Of Preschool Education İn Uzbekistan. *Academia Repository*, 5(02), 14-19.
- Carpenter, D. O., El-Qaderi, S., Fayzieva, D., Gilani, A. H., Hambartsumyan, A., Herz, K., ... & Zaineh, K. (2006). Children's Environmental Health İn Central Asia And The Middle East. *International Journal Of Occupational And Environmental Health*, 12(4), 362-368.
- Güler, Ç., Çobanoğlu, Z., & Baskı, B. (1994). Çocuk Ve Çevre. Tc Sağlık Bakanlığı.
- Kocakurt, Ö., & Güven, S. (2005). Çevre, Aile Ve Çocuk. *Eğitim ve Bilim*, 30(135).
- Montessori, M. (1997). Çocuk Eğitimi. Özgür Yayınları.
- Mayer A. A. (2013). Management Of İnnovation Processes İn Preschool Educational İstitutions: A Methodological Guide. – M.: Vlados. – 266 P.
- Qizi Akmalova, M. Z. (2021). Formation Of Management Of Preschool Education Of The Modern Formation İn The New Social Environment Of Uzbekistan. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 2021(06), 46-54.
- Sankar, D. (2021). Uzbekistan Education Sector Analysis: 2021. Tashkent: Unicef
- Taşkın, Ö., & Şahin, B. (2008). "Çevre" Kavramı Ve Altı Yaş Okul Öncesi Çocuklar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Uralovich, K. S., Toshmamatovich, T. U., Kubayevich, K. F., Sapaev, I. B., Saylaubaevna, S. S., Wıłkomırskı, B., Uteulin, K., & Wıłkomırska, A. (2008). Ecological Education And Environmental Protection–Cıvılızing Challenge For Developing Countries–Kazakhstan Study. *Kwartilnik Pedagogiczny Journal*, 2, 87-110.
- Ubaidullayeva, R. (2012). Society And Family İn Uzbekistan. *Russia And The Moslem World*, (2 (236)), 47-59.
- Zafarovna, M. A. (2022). Management İn The System Of Preschool Education İn Uzbekistan. *Current Research Journal Of Pedagogıcs*, 3(09), 7-14.

EXTENDED ABSTRACT

The preschool education model in Uzbekistan adopts a flexible teaching methodology that adapts to the personal interests and learning speeds of children. This approach aims to be aware of each child's unique talents and encourages them in this direction. The education process is enriched through game-based learning activities and projects where children actively participate. These activities help develop both their academic and life skills while also strengthening their social interactions and teamwork. The education model implemented in Uzbekistan significantly supports children's interactions with their environment. Nature trips, environmental awareness activities, and sustainable living practices increase children's respect for the natural world and develop their sense of environmental responsibility. Such activities provide children with basic knowledge about ecological balance and conservation from an early age. The education model also places great importance on understanding and appreciating children's cultural identities and heritage. Through various cultural activities, stories, and traditional arts, children are taught about Uzbekistan's rich history and diversity, aiming to connect them with their roots and respect peers from different cultural backgrounds. This helps children develop a broad perspective and understand that they are part of a global society.

Another key feature of the preschool education model in Uzbekistan is the encouragement of active participation by parents and the community in the education process. Involving families in the education process enriches children's learning experiences and continues at home. Cooperation between schools and families adopts a holistic approach to children's education, ensuring children have a consistent learning and development environment at school and home. In conclusion, the preschool education model in Uzbekistan represents a comprehensive and child-centered approach that supports children's holistic development, enhances environmental and cultural awareness, and facilitates active participation of families and the community in the educational process. This model contributes to children's academic, social, emotional, and ethical development, preparing them for the complex world of the future. Enriching the preschool education model in Uzbekistan also focuses on developing children's multilingual abilities. Reflecting Uzbekistan's multicultural structure, it encourages children to learn multiple languages from an early age. Their ability to transition between languages enhances their communication skills and their capacity to understand and bridge different cultures. Language education provides children with a global perspective while also strengthening their cognitive flexibility and problem-solving skills.

The interaction of children with digital technologies also plays a significant role in the education model. Digital learning tools and applications offer interactive and fun methods that enrich children's learning experiences. This technological integration familiarizes children with information technologies from an early age and prepares them for the digital world of the 21st century. The use of technology also facilitates access to educational content while encouraging children's creativity and innovative thinking. The model values children's physical health and well-being significantly. Healthy lifestyle habits, sports, and physical activities are fundamental components of the education programs. This ensures children develop health awareness from an early age and encourages them to adopt an active lifestyle. Nutrition education and activities related to healthy foods help children develop healthy eating habits, contributing to their overall health and physical development. Additionally, the preschool education model in Uzbekistan highly values the development of children's emotional intelligence. Activities based on emotional expression, empathy, and emotional regulation help develop children's emotional and social skills. These skills increase their capacity to cope with emotional challenges and establish healthy social relationships. In summary, the preschool education model in Uzbekistan adopts an approach aimed at the comprehensive development of children. This model not only aims to enhance children's academic skills but also focuses on their social, emotional, physical, and cultural abilities. By equipping children to face the challenges of the future, this education system provides a participatory and innovative learning environment that supports their holistic development. This research focuses on child education in Uzbekistan, particularly examining the role of the environment in the educational process. Through a comprehensive literature review, the study aims to deeply analyze the impact of environmental factors on children's cognitive, emotional, and social development. The research evaluates the current state of child education practices in Uzbekistan while

exploring ways to maximize the positive effects of the environment for educators, policymakers, and parents.

The research highlights the importance of giving special attention to children's emotional and social development, which enables them to acquire crucial emotional skills such as empathy, self-esteem, and social adaptation. This approach aids in enhancing children's abilities to cope with emotional challenges and establish healthy social relationships while also helping them learn societal values and norms. Strengthening environmental education is another significant finding of the research. It represents a vital step in making children understand their responsibilities towards the environment and developing sustainable living habits. Environmental protection projects and activities conducted during the education process boost children's ecological awareness, motivating them to conserve nature and live in harmony with it. The success of the education model in Uzbekistan also stems from encouraging the participation of families and the community in the education process. The active involvement of parents and local communities in educational activities integrates children's learning experiences with the home and community environment. This participatory approach not only enhances children's interactions with society but also strengthens the commitment of families and communities to the educational process. Research results show that the preschool education model in Uzbekistan offers a holistic approach to children's development, enriching them intellectually, socially, emotionally, and physically. This education model prepares children for the future's challenges while supporting their holistic development and ability to contribute positively to society. These findings necessitate a deep reflection on educational policies and practices and highlight the importance of holistic strategies for children's development.

Based on the research findings, a series of recommendations have been developed to further improve the preschool education model in Uzbekistan and contribute more to children's development. These recommendations aim to make educational policies and practices more effectively meet children's cognitive, social, emotional, and physical needs. The recommendations from the research aim to strengthen the child-centered approach of the education model, provide rich learning experiences supporting children's multifaceted development, and ensure more involvement of families and the community in the education process. Firstly, there is an emphasis on focusing more on children's individual interests and learning speeds. This involves creating individualized learning plans that best reveal each child's potential and help develop their unique talents. Additionally, the integration of game-based learning and project-based activities that encourage children's active participation and curiosity is recommended. Enhancing environmental education and sustainable living practices in the curriculum is critically important for teaching children the importance of living in harmony with nature from an early age and encouraging them to take environmental responsibility. Moreover, activities and programs that help children understand cultural diversity and develop intercultural empathy skills should be supported. Optimizing the use of technology as a pedagogical tool can enhance children's digital skills and equip them with the competencies required for the 21st century, while involving parents and the community more in the education process will ensure a consistent integration of learning experiences between home and school. Lastly, increasing support for continuous professional development of teachers and educators will enable them to be more equipped with child-centered teaching approaches and innovative education methodologies. This will allow teachers to develop and implement strategies that support children's holistic development, thereby enhancing the overall effectiveness of the education model. The research anticipates that implementing these recommendations will make the preschool education model in Uzbekistan more conducive to children's development and better prepare them for future challenges. This will help maximize children's cognitive, social, emotional, and physical potentials, contributing to creating an educational environment that better prepares them for life.

Ek bilgiler

Çıkar çatışması bilgisi: Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek bilgisi: Araştırma sürecinde herhangi bir kurum/kuruluşlardan destek alınmamıştır.

Etik onay bilgisi: Araştırmada etik onay bilgisi gerekli görülmemiştir.

Katkı oranı bilgisi: Araştırmanın katkı oranları yazarlara eşit olarak dağıtılmıştır.